

Захід
Німецько-Українського Агрополітичного Діалогу
Кооперація як інструмент покращення якості життя в сільській місцевості
9 листопада 2016 р.

РІВЕНЬ РОЗВИТКУ КООПЕРАТИВНОГО РУХУ В УКРАЇНІ – АГРАРНО-ПОЛІТИЧНІ ПЕРЕПОНИ ЧИ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ПІДТРИМКИ

Корінець Р. Я.,
президент Національної асоціації
сільськогосподарських дорадчих служб України

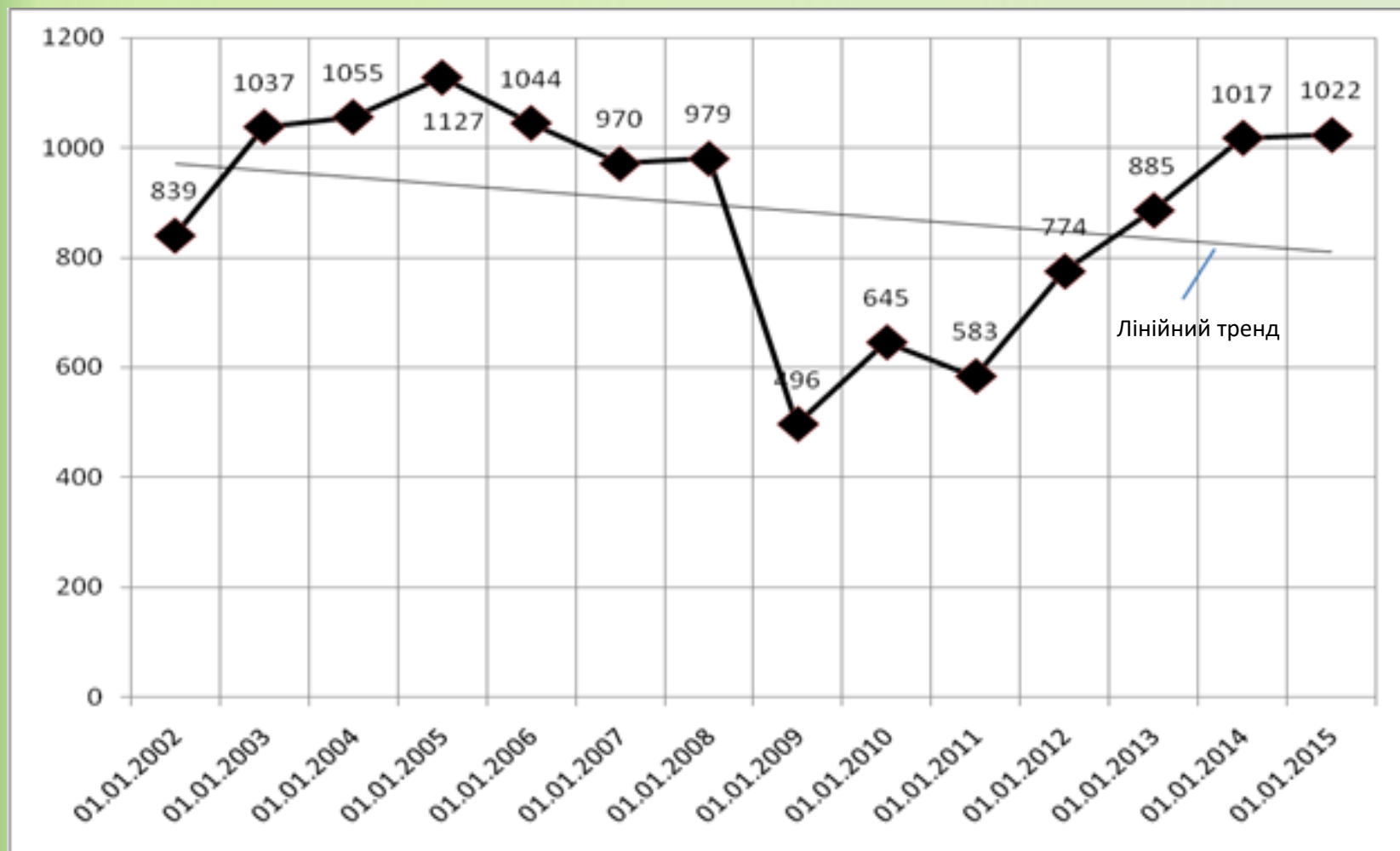
doradaukraine@gmail.com

www.dorada.org.ua

044 - 2 230 270

097 5 74 73 27

Динаміка та лінійний тренд розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів в Україні

Розрахункові середні економічні показники діяльності сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу (2012)

Назва показника	Значення показника
Кількість членів, осіб	33,78
Кількість працівників, осіб	2,26
Річний обсяг наданих послуг, грн	55 300
Вартість пайового фонду, грн	108 060
Вартість основних засобів, грн	98 950
Вартість послуг, що надаються одному члену кооперативу, грн	136,42

Сукупні ресурси та витрати домогосподарств

Рік	Сукупні ресурси в середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство, грн.	Сукупні витрати в середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство, грн.	Структура сукупних витрат домогосподарств,%					
			Спожи-вчі сукупні витрати	продукти харчування та безалкогольні напої	непродовольчі товари та послуги	в тому числі		Неспоживчі сукупні витрати
						Осві-та	різні това-ри і послуги	
1999	332	426,5	96,6	64,2	29,5	...	...	3,4
2000	332	541,3	93,3	64	26,3	...	...	6,7
2005	332	1229,4	91,1	56,6	31,6	1,1	1,8	8,9
2010	3481	3072,7	90	51,6	35,1	1,3	2,3	10
2011	3481	3456	90,2	51,3	35,5	1,3	2,4	9,8
2012	3481	3591,8	90,9	50,2	37,2	1,3	2,6	9,1
2013	3481	3814	90,3	50,1	36,7	1,2	2,6	9,7
2014*	3481	4048,9	91,6		36,3	1,1	2,7	8,4

* Без урахування частини зони проведення антитерористичної операції.

Опитування 17 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів Дніпропетровської, Львівської, Хмельницької, Тернопільської областей

1. Дата створення: 2010- 2015 рр., (2004 р. – 1)).
2. Засновники: фізичні особи (3-5 осіб)
3. Напрями діяльності: виробництво молока (12), овочів-фруктів (4), зерно (1), тваринництво (1), інша діяльність (4).
4. 12 із 17 кооперативів отримували підтримку проектів МТД при створенні, а Перший національний аграрний кооператив – «Сварог Вест Груп»
5. Кількість членів: 19 осіб, найбільша – 1470 (ПНАК)
6. Участь юросіб: ПНАК – 18, «Покрова» 6 юридичних осіб, решат або нема або 1-2.
7. **Загальна вартість послуг, наданих кооперативами у 2015 році, коливається в межах 8 тис. – 829 тис. гривень, але тільки у 4 кооперативах ця сума перевищує 50 тис. гривень.**
8. Кількість постійних найманих працівників станом на 1 січня 2016 року не перевищувала 6 осіб, за винятком ПНАК (107 осіб).
9. Залучення працівників до виконання робіт за цивільно-правовими угодами: «Лосятинське молочне джерело» (Тернопільська область) та «Агрофрут» (Львівська область) – сезонні робітники у період збирання врожаю.
10. 7 кооперативів не використовують приміщення для власної діяльності.

Опитування 17 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів Дніпропетровської, Львівської, Хмельницької, Тернопільської областей

А 7 із 17 кооперативів не мають у своєму розпорядженні жодного комп'ютера. Принтери є у 9, сканери – у 7, копіювальні апарати – у 6 кооперативів.

Вісім із опитаних кооперативів не мають підключення до Інтернету. Тільки 4 сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи із 17 передплачують газети і журнали.

Способи інформування членів кооперативу

Спосіб поширення інформації	У скількох кооперативах із 17 застосовується	У відсотках
На загальних зборах	17	100,00
Розсилка друкованої інформації	2	11,76
Розсилка електронною поштою	5	29,41
Поширення через Інтернет-сторінку	3	17,65
Інший спосіб	4	23,53

Кооперативи, як правило створені за зовнішньої підтримки, демонструють слабку здатність до розвитку на основі інформаційного забезпечення:

- економічний стан більшості кооперативів не поліпшився у 2016 році у порівнянні з 2012 роком;
- продовжується орієнтація на об'єднання фізичних осіб, а членство юридичних осіб у кооперативах є незначним;
- кооперативи розвиваються екстенсивним шляхом: кількість членів кооперативу зростає, але не економічні показники, зокрема обсяги наданих послуг;
- кооперативи не мають належного технічного, кадрового потенціалу для самостійного розвитку на основі інформаційного забезпечення.
- кооперативи не розуміють значення інформації та знань для їхнього розвитку

НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ ЦІЛЕЙ І ЗАВДАНЬ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ

- **Монополістичний характер економіки**
- **Невизначеність кооперативної політики та механізмів державної підтримки** не дає можливості кооперативам планувати розвиток.
- В Україні є необхідне мінімальне законодавство, але **бракує «механізмів примусу» до його виконання.**

НЕФОРМАЛЬНІ КООПЕРАТИВНІ ІНСТИТУТИ ПОЗА УВАГОЮ

- Інноваційність кооперативі для соціуму, обмеженні знання населення - в тому числі політиків та чиновників - про кооперацію.
- Недовіра до населення до кооперативів.
- Спотвореність кооперативних формальних інститутів та слабкість неформальних інститутів, організацій.
- Дефіцит осіб, здатних стати лідерами кооперативів.
- Відсутність кооперативної культури.

ПРОБЛЕМИ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- Бідність сільського населення є деструктивною соціальною комунікацією, тому їх розвиток є можливим тільки за умови участі держави.
- Недоступність для більшої частини сільського населення фінансових ресурсів для розвитку.
- Недооцінка ролі інформації, знань у розвитку кооперативів.
- Відсутність підтримки кооперативних стартапів.

Оцінювання зміни умов для розвитку СОК за останні три роки

Оцінка	Кількість оцінок	У відсотках
Поліпшилися	3	17,65
Погіршилися	5	29,41
Нічого не змінилося	9	52,94

Якщо СОК втрачають ринкову владу, то існує потреба у формулюванні нової парадигми (концепції) їх розвитку

Нова парадигма (концепція) розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів покликана вирішити наступні завдання:

- формування сприятливого зовнішнього середовища, в тому числі формування суспільної кооперативної культури;
- формування внутрішньої спроможності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів до розвитку.

Шляхи реалізації такої концепції:

- державна підтримка сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів;
- формування та зміцнення зв'язків сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів із зовнішнім середовищем;
- розвиток особистих селянських та фермерських господарств, сімейних ферм;
- навчання; формування систем управління знаннями у кооперативах;
- переорієнтація проектів міжнародної технічної допомоги та інших донорів на підтримку такої парадигми розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.

Інструменти:

Коаліції для ініціювання та утвердження змін у державній політиці на користь СОК.
Державне агентство з розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.

Зміни до законодавства:

- зміна підходів до державної реєстрації державної реєстрації;
- моніторинг діяльності кооперативів;
- державний реєстр кооперативів;
- процедура надання юридичній особі статусу сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу та позбавлення його;
- санкції у випадку недотримання кооперативами вимог законодавства.
- заявочний принцип набуття статусу неприбуткової організації;
- право надання послуг не членам кооперативу;
- один закон про кооперацію замість багатьох;
- державна підтримка новостворених кооперативів у період становлення тощо;
- розвиток кооперативного професійного саморегулювання та самоврядування;
- програмний підхід до розвитку таких кооперативів

Формування системи кооперативної освіти, в тому числі за участі самих кооперативів.

Державна програма, спрямовану на підтримку формування Інтернет-мережі у сільській місцевості та залучення сільського населення до її використання.

Використання ресурсів міжнародних організацій, проектів МТД для реалізації нової парадигми розвитку СОК

Захід
Німецько-Українського Агрополітичного Діалогу
Кооперація як інструмент покращення якості життя в сільській місцевості
9 листопада 2016 р.

РІВЕНЬ РОЗВИТКУ КООПЕРАТИВНОГО РУХУ В УКРАЇНІ – АГРАРНО-ПОЛІТИЧНІ ПЕРЕПОНИ ЧИ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ПІДТРИМКИ

Корінець Р. Я.,
президент Національної асоціації
сільськогосподарських дорадчих служб України

doradaukraine@gmail.com

www.dorada.org.ua

044 - 2 230 270

097 5 74 73 27